

Discussie over embryoselectie moet geen politieke machtsrijd worden

Alle hens aan dek voor een inhoudelijk debat

Alle actualiteitenprogramma's stonden er opeens bol van: embryoselectie bij draagsters van het erfelijk bortschankergen. Het leek alsof overal debat werd gevoerd maar niets is minder waar, zegt Theo Boer. Sterker nog, van echte discussie is nauwelijks sprake, wel van veel emotie, slordige woordkeuze en politieke machtswoorden. En dat terwijl een goede ethische afweging alleen kan plaatsvinden als alle argumenten op een nuchtere manier worden besproken.

Onverwacht heeft de discussie over embryoselectie op aanwezigheid van een gen dat borst- en darmkanker kan veroorzaken, gezorgd voor grote politieke en maatschappelijke consternatie. Een brede hoofdstroom van de Nederlandse bevolking steunt de plannen om selectie toe te staan. Een belangrijk deel van deze meerderheid vindt het voorts onacceptabel als het een minderheid van CU of van CDA zou lukken om zijn wil aan de meerderheid op te leggen. Wie embryoselectie niet willen toestaan, wordt medeverantwoordelijk gemaakt voor het leed van erfelijke borstkanker. Anders dan de schijn doet vermoeden, moeten we ondertussen concluderen dat van een echte discussie nauwelijks sprake is. Het lijkt er op voorhand op dat deze morele kwestie wordt beslecht door machtswoorden, hetzij van een kleine regeringspartij, hetzij van een parlement. De suggestie wordt gewekt dat een morele discussie ook helemaal niet nodig is, netzomin als we hoeven te discussiëren over de vraag of roken de gezondheid schaadt. De zaak is zo klaar als een klontje en het eigenlijke probleem zijn degenen die hier een probleem van maken. Demachtsrijd gaat dus grotendeels over de vraag wie erin slaagt de regie te krijgen over het gebruik van termen en het kiezen van procedures. Toch is er iets in ons wat zegt dat je bij vragen over embryo-onderzoek, de genetische identiteit van onzen nakomelingen, devraagwat

'ziek', 'gezond' en 'ondraaglijk lijden' is, geen machtswoorden moet willen spreken. Wat we nu zien, is dat een complex ethisch probleem voortijdig voor de politieke leeuwen is gegoooid. Politici zijn geen ethici en ze moeten ook vooral niet doen alsof. Het is in dit stadium dat alle hens aan dek moeten voor de terugkeer naar een morele discussie. Kenmerkend voor zo'n discussie is dat alle argumenten, voor en tegen embryoselectie, op zo'n manier in beeld komen dat alle partijen zich begrepen voelen.

Morele empathie

In de colleges ethiek is één van de

eindelijk natuurlijk de meeste stemmen gelden. Maar dan de 'voorstanders'. Zijn zij in staat om nuchter, zonder verwijten of verholen cynisme, te beschrijven waarom anderen moeite hebben met embryoselectie? Veel verder dan 'kennelijke principiële bezwaren' of 'angst voor een hellend vlak' komen zij niet. Sommigen spreken die woorden uit met een uitdrukking alsof het schuttingtaal betreft. Als zij zich zouden verdiepen in die argumenten, zouden zij ontdekken dat die argumenten meer zijn dan 'privéopvattingen' of 'godsdienstige overtuigingen'.

vlak een zeer reële angst is, die niet kan worden weggenomen met een simpel 'we zijn er toch allemaal bij'.

Beheersbaar

Hellende vlakken bestaan, dat weet iedereen die al langer meedraait. Het feit dat staatssecretaris Ross uit het vorige kabinet eerst de grens legde bij embryo-onderzoek waarbij een embryo niet gedood zou worden, vervolgens bij embryo-selectie bij zeer ernstige aandoeningen als Huntington waarvan het zeker was dat het kind eraan zou gaan lijden, en dat haar opvolgster inmiddels selectie wil toestaan bij

Wat we nu zien, is dat een complex ethisch probleem voortijdig voor de politieke leeuwen is gegoooid.

Foto ANP

vlakken beheersbaar? Welke waarborgen hebben we om aan te nemen dat 'Maastricht' niet het begin is van een onafzienbare weg waarin het ene na het andere nieuwe genetische risico aanleiding wordt voor IVF en embryoselectie? Met een totale medicalisering en moralisering van de voortplanting als gevolg? Een volwassen ethisch debat simplificeert een ethisch probleem dus niet weg. Christenen kunnen aan dit debat meedoen door zich in te leven in andere posities dan de hunne, maar ook door bij anderen aan te dringen op inlevingsvermogen in hun eigen positie. Waar zij verder in dat proces ook uitkomen, zij doen dat altijd met in hun achterhoofd de belijdenis dat alleen God de Heer van het leven is.

Theo Boer

Dr. Theo Boer is universitair docent Ethiek aan de Protestantse Theologische Universiteit (PThU) te Utrecht. Hij publiceerde over dit onderwerp recentelijk *Stem Cells, Pluralism, and Moral Empathy*, in: Lars Östnor (ed.), *Ethics and Embryos: Interdisciplinary Perspectives*. Dordrecht: Springer 2008.

Politici zijn geen ethici en ze moeten ook vooral niet doen alsof

eerste lessen die wij onze studenten voorhouden, deze: er is niets mis met een heldere ethische positie (hoe die er ook uitziet). Maar je kunt pas een ethische afweging maken wanneer je de argumenten van je 'tegenstander' hebt begrepen en die in je eigen woorden zonder cynisme of woede kunt herhalen. Natuurlijk geldt die vereiste van 'morele empathie' beide partijen. Tegenstanders van embryoselectie doen er goed aan, uitgebreid stil te staan bij de nood van degenen die menen dat selectie hun enige kans is om een groot onheil af te wenden. Er is geen enkele reden om die nood te kleineren. Ook doen zij er goed aan om zich in te leven in het argument dat in een democratie uit-

Men zou ontdekken dat de angst dat sommige mensen niet mogen bestaan ons allemaal eigen is, en een soort oerangst vormt van ieder mens. Men zou ontdekken dat angst voor een hellend

ziekten waar het kind een kans op heeft, is al bewijs genoeg voor de stelling dat posities voortdurend opschuiven. De geheel gerechtvaardigde vraag is: hoe maken wij hellende

Wat is embryoselectie?

Bij embryoselectie wordt gebruik gemaakt van in vitro fertilisatie (IVF). Er wordt een eikel van de toekomstige moeder bevrucht met zaadcellen van de vader. Daaruit groeit een embryo. Bij pre-implantatie genetische diagnostiek (PGD) - de techniek bij embryoselectie - verwijdert een laborant één cel van een embryo als dat ongeveer acht cellen groot is. Dat heeft geen invloed op de groei van het kind. Genetisch onderzoek van de weggenomen cel wijst vervolgens uit of het embryo een ziekmakend gen bevat, of gewenste kenmerken van het afweersysteem heeft. Embryo's die een ziekmakend gen hebben, worden niet in de moeder teruggeplaatst maar vernietigd.

